

*Олег Гринь
(м. Полтава)*

ФІНАНСОВА ОБІЗНАНІСТЬ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМИ РЕСУРСАМИ

Фінансове управління у закладах загальної середньої освіти в умовах децентралізації та зростання фінансової автономії набуває особливого значення. Керівник закладу освіти більше не є лише адміністратором, який виконує організаційні функції, а виступає як менеджер, відповідальний за фінансову стійкість установи, її розвиток та ефективне використання ресурсів. У сучасних умовах недостатня фінансова грамотність керівників закладів освіти може призводити до неефективного розподілу бюджетних коштів, фінансових ризиків, втрати можливостей залучення додаткового фінансування та, зрештою, до погіршення якості освітніх послуг.

Фінансова обізнаність керівника закладу загальної середньої освіти включає комплекс компетентностей, що охоплюють знання основ бюджетного менеджменту, фінансового планування, механізмів державного фінансування освіти, залучення додаткових коштів та аналізу економічної ефективності діяльності закладу. В умовах автономного фінансового управління саме керівник відповідає за раціональне використання бюджетних коштів, пошук альтернативних джерел фінансування, укладання договорів та фінансовий моніторинг витрат. Таким чином, фінансова обізнаність є не лише складовою професійної компетентності, а й важливим чинником забезпечення стабільності та розвитку закладу освіти.

Сучасна система підготовки керівників закладів освіти в Україні ще не повною мірою відповідає викликам фінансової автономії. Аналіз навчальних програм закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку майбутніх керівників освітніх установ, свідчить про недостатню увагу до питань фінансового менеджменту, що вимагає перегляду змісту та методики їхньої підготовки. Важливою передумовою ефективного управління освітніми ресурсами є впровадження в освітній процес спеціальних курсів з фінансового менеджменту, які охоплюють питання бюджетування, фінансового аналізу, стратегічного планування та пошуку додаткових фінансових джерел.

Для підвищення рівня фінансової грамотності керівників закладів освіти необхідним є використання інноваційних методів навчання, зокрема кейс-методу, бізнес-симуляцій, аналітичних вправ, розробки фінансових стратегій та бюджетних планів у процесі навчання. Досвід міжнародних освітніх систем свідчить, що фінансова підготовка керівників освіти є невід'ємною частиною управлінської освіти, що дозволяє сформулювати стратегічне мислення у фінансовій сфері та адаптуватися до змінних економічних умов.

Важливим напрямом розвитку фінансової компетентності керівників ЗЗСО є цифровізація фінансового менеджменту. Впровадження інформаційних систем управління бюджетом освітніх закладів, використання електронних платформ для обліку та аналізу фінансових потоків, застосування програмного забезпечення для прогнозування витрат і доходів сприяє підвищенню прозорості фінансової діяльності навчальних закладів та ефективному використанню ресурсів.

Фінансова автономія закладів освіти передбачає також необхідність налагодження ефективної комунікації з місцевими органами влади, громадськими організаціями,

бізнесом та міжнародними партнерами для залучення додаткових фінансових ресурсів. Це вимагає від керівників закладів освіти не лише глибоких фінансових знань, а й навичок переговорів, пошуку грантових програм, написання проектів для отримання фінансування та вміння працювати у міжсекторальному партнерстві.

Наукова новизна дослідження фінансової обізнаності керівників освітніх закладів як чинника ефективного управління освітніми ресурсами полягає у визначенні комплексного підходу до розвитку фінансових компетентностей управлінців освіти, адаптації сучасних фінансових стратегій до освітнього середовища, впровадженні інноваційних методів навчання та цифрових технологій у фінансове управління закладами освіти.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів для вдосконалення змісту навчальних програм підготовки та підвищення кваліфікації керівників закладів освіти, розробки методичних рекомендацій щодо формування фінансової грамотності управлінців, створення електронних навчальних платформ із фінансового менеджменту та впровадження інноваційних методів фінансової освіти в систему підготовки керівників ЗЗСО.

Фінансова обізнаність керівників закладів загальної середньої освіти також має безпосередній вплив на якість освітніх послуг, які отримують учні. Раціональне використання бюджетних і позабюджетних коштів дозволяє ефективно забезпечувати матеріально-технічну базу закладів освіти, запроваджувати інноваційні методи навчання, оновлювати навчальні матеріали та створювати сприятливе освітнє середовище. Відсутність належного рівня фінансових компетентностей може призвести до неефективного розподілу коштів, що негативно позначається на загальному рівні якості освітнього процесу.

Важливим аспектом підготовки керівників освітніх установ до ефективного фінансового управління є розробка методики оцінювання рівня їхньої фінансової компетентності. Така методика має включати систему критеріїв і показників, що дозволяють оцінювати рівень знань і навичок у сфері бюджетного планування, фінансового аналізу, моніторингу витрат, залучення додаткового фінансування та управління економічними ризиками. Запровадження такої системи оцінювання в освітній процес дозволить не лише діагностувати рівень готовності майбутніх керівників до фінансового управління, а й визначити шляхи вдосконалення їхньої підготовки.

Окремої уваги потребує питання нормативно-правового забезпечення фінансової автономії закладів освіти. Відповідно до чинного законодавства України, заклади загальної середньої освіти можуть отримувати фінансування з кількох джерел: державного та місцевих бюджетів, міжнародних грантів, благодійних внесків та інших фінансових надходжень. Однак багато керівників освітніх установ стикаються з труднощами у використанні цих можливостей через складнощі у правовому регулюванні, бюрократичні обмеження або недостатню поінформованість щодо доступних фінансових інструментів. У цьому контексті важливим є посилення методичної підтримки керівників закладів освіти з питань нормативно-правового забезпечення їхньої фінансової діяльності, розробка рекомендацій щодо роботи з фінансовими механізмами та адаптація міжнародного досвіду до українських реалій.

Ефективне управління фінансовими ресурсами у закладах освіти також передбачає налагодження взаємодії з місцевими органами влади, бізнесом, міжнародними організаціями та громадським сектором. Досвід багатьох країн демонструє, що партнерство між освітніми установами та місцевими громадами сприяє залученню додаткових ресурсів для розвитку шкіл, підтримки освітніх ініціатив та реалізації

спільних проєктів. Важливо, щоб керівники освітніх установ не лише мали необхідні знання у сфері фінансового управління, а й володіли навичками комунікації, переговорів та стратегічного планування для ефективної взаємодії з партнерами.

Отже, фінансова обізнаність керівників закладів загальної середньої освіти є ключовим чинником ефективного управління освітніми ресурсами та забезпечення фінансової стабільності закладів освіти. У сучасних умовах зростаючої автономії навчальних закладів необхідно посилити фінансову підготовку керівників, адаптувати освітні програми відповідно до актуальних викликів, використовувати інноваційні методи навчання та цифрові технології для формування фінансової грамотності. Впровадження комплексної системи фінансової освіти керівників ЗЗСО сприятиме підвищенню ефективності їхньої діяльності, забезпеченню прозорості фінансових процесів, раціональному використанню бюджетних коштів та створенню сприятливих умов для розвитку освітніх установ.

Подальші наукові дослідження у сфері фінансової грамотності керівників закладів загальної середньої освіти можуть бути спрямовані на вдосконалення методології їхньої підготовки, аналіз ефективності впровадження фінансової автономії у сфері освіти, вивчення міжнародного досвіду фінансового управління закладами освіти та адаптацію найкращих практик до українського освітнього середовища. Перспективним напрямом досліджень є також вивчення впливу рівня фінансової компетентності керівників на результати діяльності закладів освіти, оцінювання ефективності фінансових стратегій у контексті освітньої реформи та розробка рекомендацій щодо оптимізації фінансового управління освітніми установами.

Особливої уваги потребує питання нормативно-правового регулювання фінансової діяльності закладів освіти. Важливо забезпечити керівників актуальними знаннями щодо механізмів фінансування, використання бюджетних коштів, управління економічними ризиками та пошуку додаткових джерел фінансування. Враховуючи міжнародний досвід, доцільним є розвиток партнерства між освітніми закладами та місцевими громадами, громадськими організаціями, бізнесом та міжнародними фондами для залучення додаткових ресурсів і забезпечення фінансової стабільності навчальних установ.

Практична значущість дослідження визначається можливістю використання його результатів для вдосконалення системи підготовки керівників освіти, оновлення освітніх програм, створення методичних рекомендацій із фінансового управління у сфері освіти та розробки механізмів підвищення кваліфікації управлінських кадрів.

Таким чином, підвищення рівня фінансової обізнаності керівників закладів загальної середньої освіти є стратегічним завданням для ефективного функціонування освітньої сфери в умовах децентралізації та фінансової автономії. Формування фінансової компетентності керівників, використання інноваційних методів навчання та запровадження сучасних фінансових технологій сприятиме ефективному управлінню ресурсами, фінансовій стабільності закладів освіти та покращенню якості освітніх послуг в Україні.